

Efektívna verejná správa

CESTOVNÝ RUCH

Prírodný cestovný ruch, geoturizmus

Európska únia
Európsky sociálny fond

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Vážená pani primátorka / Vážený pán primátor
Vážená pani starostka / Vážený pán starosta

Mestá a obce nepochybne zohrávajú dôležitú úlohu v ekonomickom živote a v poskytovaní verejných služieb na miestnej a následne regionálnej úrovni. V záujme dosahovania strategických cieľov územia a v snahe zvýšiť efektivitu a výkonnosť súčasného potenciálu jednotlivých obcí nášho regiónu sme sa v roku 2020 úspešne zapojili do projektu „Podpora rozvoja a optimalizácie verejných politík v samosprávach okresu Lučenec“ (Európsky sociálny fond, OP Efektívna verejná správa), ktorý zastrešuje Mesto Filákov a jeho Partner Obec Tomášovce.

Aktivity tohto projektu prebiehajú s dôrazom na podporu medziobecnej spolupráce, ktorá je jednou z kľúčových podmienok posilnenia miestnej úrovne územnej samospráv. Ak obce a mestá nebudú ochotné alebo schopné spolupracovať pri výkone svojich kompetencií, nenaplní sa jeden zo základných cieľov - efektivita verejnej správy. Všetky samosprávy disponujú rovnakými kompetenciami bez ohľadu na počet obyvateľov, hospodársky potenciál i daňovú a ekonomickú silu. Je známe, že mnohé obce na území okresu mesta Lučenec nemajú vypracované základné strategické dokumenty a zároveň tieto obce v dôsledku nedostatku personálnych a finančných kapacít, nie sú schopné uchádzať sa o žiadnu výzvu vyhlásenú na národnej alebo nadnárodnej, príp. európskej úrovni, ktorá by pomohla rozvoju ich obce. Zároveň je potrebné podporovať odstraňovanie medziregiónálnych rozdielov.

Zmluva o poskytnutí grantu na tento projekt bola zverejnená 16.04.2021 a jej implementácia začala 01.05.2021. Hlavné aktivity, ktoré vychádzajú z územne platných programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja, akčnými plánmi a pod. v programovacom období 2014-2020 ako aj 2020-2027, tohto projektu sú tri:

- Vypracovanie koncepcných, analytických a metodických materiálov pre potreby skvalitnenia a zefektívnenia verejných politík v oblastiach úsekov výkonu originálnych a prenesených kompetencií samospráv. Ide o 5 najzložitejších kompetencií v oblastiach: Stavebné konanie, Ochrana životného prostredia s dôrazom na nakladanie s odpadom, Školstvo, Sociálne služby a Cestovný ruch.
- Vyhľadávanie možností zapájania sa do aktuálnych národných a nadnárodných výziev. Manažovanie a metodická podpora pri vypracovaní projektov ako aj pri ich implementácii.
- Koordinácia a metodická podpora pre opatrenia na analýzu, aktualizáciu a tvorbu strategických a koncepcných dokumentov nevyhnutných k rozvoju samospráv okresu Lučenec, predovšetkým pomoc pri tvorbe programov rozvoja obcí.

Vyššie popísané aktivity zastrešuje odborný personál v 2 kanceláriách – vo Filákov (na Mestskom úrade) a v Tomášovciach (na Obecnom úrade). Tento regionálny manažment sa usiluje o zladenie záujmov všetkých aktérov tak, aby ich aktivity viedli k rozvoju celého regiónu. So správnym plánovaním a pri efektívnom využívaní svojho potenciálu, môžu samosprávy zlepšiť svoju funkčnosť a zvýšiť životnú úroveň svojich obyvateľov.

Viac informácií – www.evsnovohrad.sk, www.reformuj.sk

CESTOVNÝ RUCH

Prírodný turizmus, geoturizmus

KOMPETENCIE, LEGISLATÍVA, PRAX

Obsah

ZOZNAM SKRATIEK	3
TERMÍNY A DEFINÍCIE	3
PREDSLOV	4
ČASŤ I.	
KOMPETENCIE OBCÍ V OBLASTI CESTOVNÉHO RUCHU	5
1.1 Prírodný cestovný ruch a geoturizmus	5
1.2. Ochrana prírody a krajiny v okrese Lučenec	6
1.2.1. CHKO Cerová vrchovina	8
1.3. Novohrad-Nógrád geopark	8
1.4. Charakteristika návštevníka prírodného cestovného ruchu /geoturizmu	10
1.4.1. Návštevník prírodného cestovného ruchu	10
1.4.2. Návštevník geoturizmu	11
ČASŤ II.	
LEGISLATÍVA/KONCEPČNÉ DOKUMENTY	11
ČASŤ III.	
PRAX	12
3.1. Všeobecné pravidlá pri územnej ochrane prírody a krajiny	12
3.2. Ponuka v prírodnom cestovnom ruchu/geoturizme	16
3.2.1. Tvorba ponuky v prírodnom cestovnom ruchu	16
3.2.2. Tvorba ponuky v geoturizme	16
3.3. Cyklotrasy v prírodnom cestovnom ruchu a geoturizme	17
3.4. Náučné chodníky v prírodnom cestovnom ruchu a geoturizme	18
3.5. Výstavba cyklotrás, náučných chodníkov a potrebnej infraštruktúry	19
3.6. Informačný systém a marketing v prírodnom cestovnom ruchu /geoturizme	20
3.6.1. Značenie cyklotrás a náučných chodníkov	20
3.6.2. Informačné tabule na cykloturistických trasách a náučných chodníkoch	20
3.6.3. Moderné informačné systémy	21
3.6.4. Marketing	22
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	23

Zoznam skratiek

NPR – národná prírodná rezervácia
PP – prírodné pamiatky
CHVÚ – chránené vtáčie územie
CHKO – chránená krajinná oblasť
MŽP SR – Ministerstvo životného

prostredia Slovenskej republiky
MK SSR – Ministerstvo kultúry
Slovenskej socialistickej republiky
SR – Slovenská republika
MR – Maďarská republika

Termíny a definície

Geopark – predstavuje územie obsahujúce jedno alebo viac miest vedeckej dôležitosti nielen z geologického aspektu, ale z hľadiska jeho archeologickej, ekonomickej alebo kultúrnej osobitosti európskeho významu. Predstavujú územia, ktoré prezentujú geologické dedičstvo.

Náučná lokalita – je to prírodovedne, kultúrno-historicky a krajinársky hodnotné územie s vysokou výpovednou hodnotou. Predstavuje prevažne uzavretý priestor v interiéri alebo exteriéri s vybudovanými zariadeniami alebo bez nich, ktorých sa vystavujú

prírodou či človekom vytvorené hodnoty. Patria sem napr. jaskyne, arboreta, zvernice, významné geologické profily, zaujímavé prírodné výtvory a pod.

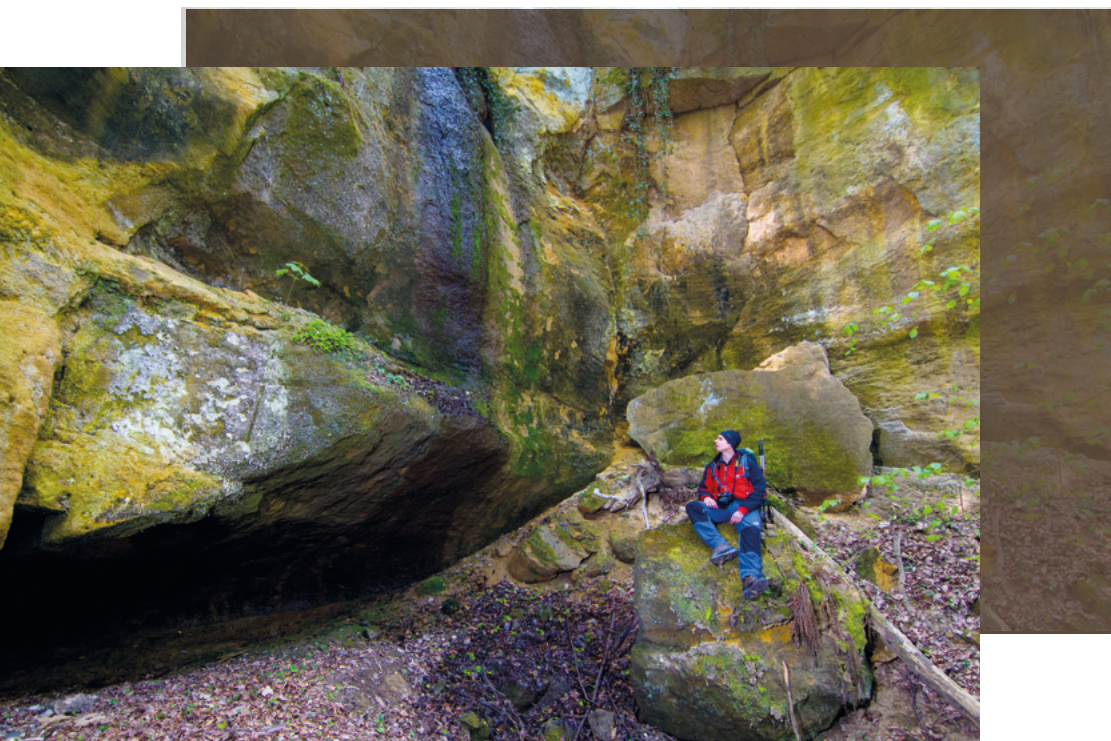
Náučný chodník – je to turistická a exkurzná trasa rôznej dĺžky a zamerania, ktorá je vytvorená v prírodne, krajinársky, ale aj kultúrne či historicky zaujímavých alebo typických územiach. Náučný chodník je súčasťou informačného systému, ktorý okrem náučných chodníkov zahŕňa aj náučné lokality, historické cesty a múzeá či expozície v prírode.

Predslov

Jeden z trendov cestovného ruchu je aj rastúci záujem účastníkov o životné prostredie, hľadanie „neskazenej“ prírody, vyhýbanie sa environmentálnej deštrukcii. Návštevník má záujem o spoznávanie pamiatok prírodného a kultúrneho charakteru, oddych v prírode, zodpovedné cestovanie s dôrazom na ochranu prírodného dedičstva. Okres Lučenec disponuje prírodnými zaujímavosťami a atrakcivami až s cezhraničným dopadom, nie je však ešte objavený domácimi a zahraničnými návštevníkmi, čo dáva predpoklad pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a geoturizmu. Prírodný cestovný ruch a geoturizmus prinesie do regiónu trvalo udržateľný

rozvoj a rozvoj regionálnej ekonomiky, čím prispeje k zníženiu regionálnych rozdielov v porovnaní s ostatnými regiónmi na Slovensku.

Cieľom publikácie/príručky je priblížiť možnosti ochrany prírody a rozvoja prírodného cestovného ruchu a geoturizmu v jednotlivých lokalitách okresu Lučenec prostredníctvom tvorby ponuky pre cieľové skupiny, vybudovania cyklotrás, náučných chodníkov a potrebnej infraštruktúry, rozvoja informačného systému a marketingu. Táto Príručka spracúva postup povoľovania podľa legislatívy účinnej od 01.04.2024. Povinnosťou však je postupovať vždy podľa aktuálne platnej legislatívy.

I. ČASŤ

KOMPETENCIE OBCÍ V OBLASTI CESTOVNÉHO RUCHU

V zmysle zákona č. 416/2001 Z.z. na obce prechádzajú pôsobnosti na úseku cestovného ruchu a to formou vypracúvania programov cestovného ruchu a koordinovaním spolupráce právnických osôb vo veciach cestovného ruchu.

Obec v zmysle zákona č. 369/1990 Z.z. pri výkone samosprávy usmerňuje ekonomickú činnosť v obci, a ak tak ustanovuje osobitný predpis, vydáva súhlas, záväzné stanovisko, stanovisko alebo vyjadrenie k podnikateľskej a inej činnosti právnických osôb a fyzických osôb a k umiestneniu prevádzky na území obce, vydáva záväzné stanoviská k investičnej činnosti v obci. Obec môže vo veciach územnej samosprávy v zmysle zákona o obecnom zriadení vydávať všeobecné záväzné nariadenia, ktoré určujú jednotlivé povinnosti podnikateľov v cestovnom ruchu na území obce/mesta.

Obec v cestovnom ruchu v zmysle zákona č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu:

- a) môže iniciovať vznik oblastnej organizácie a podieľa sa na spolufinancovaní jej aktivít,
- b) spolupracuje s organizáciami cestovného ruchu pri tvorbe koncepcie rozvoja cestovného ruchu na území obce, ročného plánu aktivít a monitorovacej správy o vývoji cestovného ruchu na území obce,
- c) tvorí programy, plány, stratégie a koncepcie rozvoja cestovného ruchu,
- d) vytvára vlastné finančné zdroje na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu,
- e) buduje infraštruktúru podporujúcu aktivity v cestovnom ruchu, ktorá spadá do pôsobnosti obce,
- f) sústreďuje štatistické údaje o cestovnom ruchu v obci,
- g) spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy a s orgánmi vyššieho územného celku pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu v Slovenskej republike,
- h) podieľa sa na uplatňovaní mechanizmu fungovania jednotnej prezentácie Slovenskej republiky v zahraničí.

1.1. Prírodný cestovný ruch, geoturizmus

Prírodný cestovný ruch

Je jednou z foriem udržateľného cestovného ruchu. Stredobodom záujmu

prírodného turizmu je príroda (druhy, spoločenstvá, procesy, krajinný obraz, prírodné javy, atmosféra). Pri jeho

realizácii je nevyhnutné sprostredkovanie kvalitného autentického zážitku z poznávania prírody, ako aj miestnych komunít a ich kultúry. Prírodný turizmus je vhodný najmä v chránených územiach. Veľký potenciál má aj v územiach, ktoré ešte neboli zničené vplyvom masového turizmu, ako aj v ekonomicky zaostalejších regiónoch výnimočných svojou hodnotnou prírodnou a kultúrnou rozmanitosťou. Okrem pozitívneho vplyvu na krajinný obraz a povedomie o území má prírodný cestovný ruch významný ekonomický dosah na región, a to z priamych aj sprostredkovaných príjmov z jeho návštevnosti. Najvhodnejším dopravným prostriedkom pre prírodný cestovný ruch je bicykel.

Rozvoj ponuky v prírodnom cestovnom ruchu vo všetkých regiónoch Banskobystrického kraja sa v súčasnosti zameriava na budovanie náučných chodníkov a lokalít, pilotné zážitkové programy spoznávanie prírody s odborným výkladom v prírodnom prostredí a rozvoj menšej infraštruktúry spojenej s environmentálnym vzdelávaním v strediskách a mestách ako doplnkových služieb pre návštevníkov. Na vstupných bodoch do chrá-

nených území, geoparkov a UNESCO lokalít nie je ani jedno moderné návštevnícke centrum, ktoré by poskytovalo environmentálne vzdelávanie o ich prírodných a kultúrnych hodnotách. To je momentálne poskytované v nevhodných a vybavením zastaralých priestoroch a objektoch.

Na Slovensku vznikla v roku 2019 Asociácia prírodného turizmu, ktorej poslaním je podporovať, popularizovať a presadzovať prírodný turizmus na regionálnej aj národnej úrovni.

Geoturizmus

Geoturizmus patrí medzi udržateľný cestovný ruch a je spojený s geologickými zaujímavosťami a destináciami s geologickým dedičstvom, špecificky sa zameriava na krajinu a geológiu. Prezентuje cestovný ruch zameraný na ochranu geodiverzity a pochopenie vied o Zemi /na povrchu a jej vnútri/ prostredníctvom poznávania a učenia sa a tým zvýšiť environmentálne povedomie turistov. Motívom je návšteva geologických atraktivít s využívaním geologických trás a vyhliadkových miest, spojené s prehliadkami so sprievodcom, geografickými aktivitami.

1.2 Ochrana prírody a krajiny v okrese Lučenec

Primárna ponuka regiónu je veľmi dôležitou súčasťou rozvoja cestovného ruchu v regióne. Pri rozvoji prírodného cestovného ruchu a geoturizmu to platí dvojnásobne a preto prinášame

krátku analýzu potenciálu okresu Lučenec.

Natura 2000

Natura 2000 je názov sústavy chrá-

nených území členských krajín Európskej únie. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Sústavu NATURA 2000 tvoria teda 2 typy území:

- chránené vtáčie územia
- územia európskeho významu

V okrese Lučenec sa nachádza:

- veľkoplošné chránené územie – chránená krajinná oblasť (CHKO): CHKO Cerová vrchovina – 16 771,23 ha
- maloplošné chránené územia – Belinské skaly, Čakanovský profil, Lipo-

vianske pieskovce a Soví hrad

- národné prírodné rezervácie – Pohanský hrad a Šomoška
- územie európskeho významu – Cerová vrchovina, Dálovský močiar, Soví hrad, Horný tok Ipl'a, Ľuborečské dubiny, Uderinky
- prírodné rezervácie – Kerčík, Ružinské jelšiny, Príbrežie Ružinej, Dálovský močiar
- prírodné pamiatky – Belinské skaly, Čakanovský profil, Lipovianske pieskovce, Soví hrad, Krivánsky potok, Mučinska jaskyňa, Mara medvedia, Jánošíková skrýša
- chránené areály – Budinský les a Volavčia kolónia
- chránené vtáčie územie – Cérova vrchovina – Porimavie, Poiplie
- chránené stromy – Ginko dvojhlavé v Lučenci, Platan javorolistý pri Szilassyho kaštieli v Lučenci.

Tabuľka č. 1 Významné geologické lokality v okrese Lučenec

Lokalita	Téma
Bulhary	vulkanity
Šiatorska Bukovinka - Mačacia	vulkanity
Podrečany	mineralógia
Lipovany	všeobecná geológia
Šomoška	vulkanity
Čakanovce	všeobecná geológia
Tuhár	všeobecná geológia
Čamovce – Belinská skala	vulkanity
Pinciná - maar	vulkanity
Šurice – Soví hrad	vulkanity

Zdroj: Štátny geologický ústav Dionýza Štúra: <https://www.geology.sk/geoinfoportal/mapovy-portal/naucna-geologia/vyznamne-geologicke-lokality/>; http://apl.geology.sk/g_vgl/?jazyk=SK

1.2.1 CHKO Cerová vrchovina

Cerová vrchovina vznikla v posledných fázach vulkanickej činnosti na území Slovenska pred cca šiestimi až dvoma miliónmi rokov. Ako chránená krajinná oblasť bola vyhlásená 10. októbra 1989 vyhláškou MK SSR č. 113/1989 Zb., aktualizovaná 3.9.2001 vyhláškou MŽP SR č. 433/2001 Z. z. o Chránenej krajinskej oblasti Cerová vrchovina. V správe ju má Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Cerová vrchovina so sídlom v Rimavskej Sobotě.

Cestovný ruch v CHKO Cerová vrchovina prevláda v individuálnej pešej forme a nemá masový charakter. Nachádza sa tu 9 turisticky značených chodníkov, 4 náučné chodníky a 3 náučné lokality, ktoré prechádzajú tými najatraktívnejšími časťami územia a poskytujú možnosť nahliadnuť do všetkých zákutí sopečnej časti CHKO. Uvádza sa tie, ktoré prechádzajú okresom Lučenec:

1. Turistické trasy

- zelený turistický chodník - vychádza z obce Šiatorska Bukovinka a končí na hrade Šomoška (trasa č. 5 467 – dĺžka 3,4 km)
- tretia žltá trasa č. 8 460 - Hajnáčka, vlaková stanica – Filákov s dĺžkou

18,8 km

- štvrtá žltá trasa č. 8 467 - Bukovinský potok – Mačacia s dĺžkou 1,9 km
- piata žltá trasa č. 8 463 - Šiatorská Bukovinka, št. hranica – Mižera, ráscestie s dĺžkou 2,1 km

2. Náučné chodníky

- náučný chodník Šomoška
- náučný chodník Filákovský hradný vrch

3. Náučné lokality

- Mačacia
- Prírodná pamiatka Lipovianske pieskovce.

Na území CHKO Cerová vrchovina platí druhý stupeň ochrany, 4. a 5. stupeň ochrany platí v národných prírodných rezerváciách Pohanský hrad a Šomoška.

CHKO Cerová vrchovina má najmenej rozvinutý potenciál v oblasti cestovného ruchu, kde je len zanedbateľný počet prenocovaní vrátane prenocovaní v najbližšom okolí. To môže byť spájané s nedostatočnou infraštruktúrou regiónu. Z hľadiska dlhodobého rozvoja má vysoký nielen prírodný, ale aj kultúrny potenciál, pretože sa nachádza na území UNESCO geoparku Novohrad-Nógrád. V tomto území a jeho bezprostrednom okolí je aj najmenej rozvinutá sieť peších turistických trás.

zortnej komisie Siete geoparkov Slovenskej republiky a Maďarskej komisie pre geoparky, ako aj v činnosti národných komisií UNESCO v oboch krajinách.

Novohrad-Nógrád geopark zahŕňa územie 28 obcí na slovenskej strane (južné časti okresov Rimavská Sobota, Lučenec) a 64 obcí na maďarskej strane (severná časť Novohradskej župy).

Na území geoparku sa zachovalo niekoľko geologických a geomorfologických zaujímavostí, ktoré zároveň poskytujú nevšedný obraz krajiny. Pre milovníkov prírody sú k dispozícii vybudované náučné chodníky a turistické trasy s prezentáciou jedinečných prírodných výtvorov, geologických a kultúrno-historických hodnôt daného územia.

Pešie turistické trasy v Geoparku Novohrad-Nógrád:

- Pešia turistická trasa: Filákov-Hajnáčka-NPR Pohanský hrad- Sedlo Garád - Sedlo pod Monicou - Obručná - Kameňolom Mačacia - Šiatorská Bukovinka
- Pešia turistická trasa: Filákov-Hajnáčka-NPR Ragač - Pod Deravým cerom - Pod Zabodou - PP Zaboda - Hajnáčka
- Pešia turistická trasa: Náučný chodník Šomoška

Na území sa nachádza Chránená krajinná oblasť Cerová vrchovina a Chránené územie TK Karancs Med-

ves. Obe chránené územia boli vyhlásené v roku 1990 predovšetkým za účelom ochrany, zachovania a náučno-vedeckého využitia najmladších sopečných štruktúr v oboch štátoch. Vďaka relatívne mladému geologickému veku, ako aj variabilnosti vulkanických štruktúr, sú tieto územia vhodne využiteľné nielen pre vedecký výskum, ale aj na náučné účely pre širší okruh záujemcov. Medzi najvýznamnejšie príklady vulkanizmu patria: Filákovský hradný vrch, unikátny Kamenný vodopád, národná prírodná rezervácia Šomoška, národná prírodná rezervácia Pohanský hrad, národná prírodná rezervácia Ragač, prírodná pamiatka Zaboda, prírodná pamiatka Mučinska jaskyňa, prírodná pamiatka Belinské skaly, prírodná pamiatka Soví hrad, dómovitý vrch Karanč a ďalšie. Ústup posledného mora z územia dokazujú prírodná pamiatka Lipovianske pieskovce a prírodná pamiatka Čakanovský profil.

Rozloha geoparku: spolu 1.578 km², z toho SR 336 km², MR 1.251 km²

Ochrana geoparku: CHKO Cerová vrchovina (SR), Národný park Bükk (MR)

Počet geotopov: spolu 76, z toho v SR 46, MR 30

Prezentované tematiky: geológia, ochrana prírody, história, ľudová kultúra

Geologická charakteristika: neovulkanity

1.3 Novohrad-Nógrád geopark

Novohrad-Nógrád geopark je prvým medzinárodným (cezhraničným) geoparkom Európskej Siete Geoparkov

a Globálnej Siete Geoparkov UNESCO. Novohrad-Nógrád geopark sa aktívne angažuje v činnosti Medzire-

1.4 Charakteristika návštevníka prírodného cestovného ruchu / geoturizmu

Pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a geoturizmu je nutné vedieť tiež charakteristiku návštevníka, jeho motív návštevy a jeho potreby, aby sa mu lepšie vedela pripraviť a prispôbiť ponuka služieb v regióne.

1.4.1 Návštevník prírodného cestovného ruchu

V centre záujmu návštevníka prírodného cestovného ruchu je príroda. Návštevník sa správa v chránených oblastiach odlišne v závislosti od toho, aké vysoké je jeho environmentálne povedomie a vzdelanie, aké sú jeho očakávania na dostupnosť služieb, v preferencii vykonávaných aktivít, či vykonávaní náročnejších alebo pasívnejších aktivít. Môžeme ich rozdeliť na 3 skupiny:

1. Návštevník s veľmi silným individuálnym nasadením v ochrane životného prostredia a veľmi vysokým environmentálnym povedomím (tzv. „hard-ecotourist“). Ide o individuálnych návštevníkov, ktorí pociťujú silný záväzok k ochrane životného prostredia, zachovaniu prírodných hodnôt a so silným odhodlaním prispieť k udržateľnosti. Zameriavajú sa na dlhšie a úzko špecializované návštevy chránených území, počas ktorých chcú byť fyzicky aktívni, miesta vyhľadávajú také, v ktorých sú málo dostupné služby, čo zlepšuje ich zá-

žitok aj osobnú skúsenosť a väčšinou si tieto cesty plánujú individuálne, t.j. bez sprostredkovateľov.

2. Návštevník s nízkym osobným nasadením v oblasti ochrany životného prostredia (tzv. „softecotourist“). Títo návštevníci majú nižšie environmentálne povedomie aj vedomosti v oblasti zachovania biodiverzity. Nepociťujú taký vysoký záväzok zabezpečenia udržateľnosti. Realizujú viacúčelové návštevy chránených území, počas ktorých, aby sa dozvedeli o prírodných hodnotách, vyhľadávajú kratšie a fyzicky nenáročnejšie výlety. V mieste pobytu očakávajú dostupné služby a pre organizáciu výletov využívajú aj sprostredkovateľov, ako sú cestovné kancelárie a cestovné agentúry.

3. Návštevník, ktorý je kombináciou predošlých dvoch typov návštevníkov v prírodnom cestovnom ruchu (kombinovaný, tzv. „mixed-structuredecotourist“). Má silné environmentálne povedomie, pociťuje silný záväzok k ochrane životného prostredia a prírodných hodnôt aj zabezpečení udržateľnosti. Túži po fyzickej aktivite. Výlety a aktivity v chránenom území realizuje nielen sám, ale aj v skupinách. V mieste pobytu (ubytovania) očakáva dostupné základné služby a pre organizáciu výletov využíva aj sprostredkovateľov ako sú cestovné kancelárie a cestovné agentúry.

1.4.2 Návštevník geoturizmu

Geoturista je turista so záujmom o prírodu a špeciálne o geoturistické lokality. Grant vo svojej štúdii z roku 2010 navrhol šesť typov geoturistov, ktoré sú klasifikované podľa vzdelania v oblasti geológie, ich záujmov a predchádzajúcich vedomostí, ale aj cieľa návštev geologických lokalít:

1. Informovaný návštevník – cestuje na konkrétnu lokalitu so základnými informáciami, najčastejšie so záujmom o vizuálnu stránku lokality, resp. vykonávať nejakú činnosť

2. Neinformovaný návštevník – cestuje na lokalitu bez akýchkoľvek informácií či očakávaní

3. Zaujatý návštevník – bez konkrétneho záujmu v danej oblasti avšak rád objavuje nové veci

4. Geo-expert – dobre vzdelaný so záujmom o konkrétnu lokalitu alebo znak

5. Geo-špecialista – vzdelanie v oblasti geovied alebo príbuzných odborov, technický záujem

6. Geo-amatér – bez vzdelania, návšteva konkrétneho miesta je podmienená záujmom v konkrétnej oblasti.

II. ČASŤ LEGISLATÍVA/KONCEPČNÉ DOKUMENTY

1. Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny

2. Zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky

3. Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

4. Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu

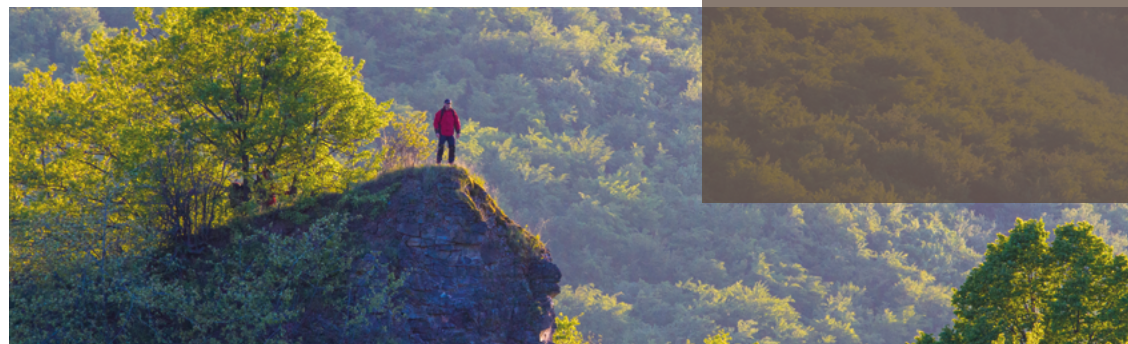
5. Zákon č. 201/2022 Z.z. o výstavbe (platný od 07.06.2022, účinný od 01.04.2024)

6. Zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch v znení neskorších predpisov

7. Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu

8. STN 01 8025 – Turistické značenie

9. STN 01 8028 – Cykloturistické značenie

III. ČASŤ PRAX

3.1 Všeobecné pravidlá pri územnej ochrane prírody a krajiny

Územnou ochranou prírody a krajiny (ďalej len „územná ochrana“) v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. sa rozumie ochrana prírody a krajiny na území Slovenskej republiky alebo jeho časti. Pre územnú ochranu sa ustanovuje päť stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje.

Prvý stupeň ochrany

Na území Slovenskej republiky platí prvý stupeň ochrany, ak tento zákon alebo všeobecne záväzný právny predpis vydaný na jeho základe neustanovuje inak. V prvom stupni ochrany sa uplatňujú ustanovenia o všeobecnej ochrane prírody a krajiny.

Druhý stupeň ochrany

Na území, na ktorom platí druhý stupeň ochrany, je zakázané

a) jazdiť a stáť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpaciej stanice, garáže, továrenského, staničného

ho alebo letištného priestoru,

b) jazdiť na bicykli, trojkolke, kolobežke alebo samovyvažovacom vozidle na pozemkoch za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie, účelovej komunikácie a vyznačenej cyklotrasy,

c) použitie veľkoplošnej formy holorubného spôsobu hospodárenia v lesoch.

Na území s druhým stupňom ochrany sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody na

- umiestnenie výsadby drevín a ich druhové zloženie za hranicami zastavaného územia obce mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady,
- likvidáciu existujúcich trvalých trávnych porastov s výnimkou činnosti povolenanej podľa osobitných predpisov,
- výstavbu lesných ciest a zväžnic, rekonštrukciu lesných ciest a zväžnic, ktorou sa menia ich technické parametre alebo účel využitia, a budovanie protipožiarnych rozčleňovacích pásov,
- oplotenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplo-

tenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice,

- umiestnenie informačného, reklamného alebo propagačného zariadenia za hranicami zastavaného územia obce,

- budovanie a vyznačenie turistického chodníka, náučného chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy, cyklotrasy alebo mototrasy,

- organizovanie verejných telovýchovných, športových a turistických podujatí, ako aj iných verejnosti prístupných spoločenských podujatí za hranicami zastavaného územia obce alebo mimo športových a rekreačných areálov na to určených,

- umiestnenie prenosného zariadenia, ako je predajný stánok, prístrešok, konštrukcia alebo zariadenie na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, scénickej stavby pre film alebo televíziu za hranicami zastavaného územia obce,

- umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo na inej vodnej ploche neslúžiaceho plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela,

- použitie zariadenia spôsobujúceho svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukovanie hudby mimo uzavretých stavieb,

- vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka,

- vypaľovanie bylín, stromov alebo krov.

Tretí stupeň ochrany

Na území, na ktorom platí tretí stupeň

ochrany, je zakázané

a) jazdiť a stáť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpaciej stanice, garáže, továrenského, staničného alebo letištného priestoru,

b) vchádzať alebo jazdiť na bicykli, trojkolke, kolobežke alebo na samovyvažovacom vozidle na pozemkoch za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie a vyznačenej cyklotrasy,

c) pohybovať sa mimo vyznačeného turistického chodníka alebo náučného chodníka za hranicami zastavaného územia obce,

d) táboriť, stanovať, bivakovať, jazdiť na koni, zakladať oheň mimo uzavretých stavieb, lyžovať, vykonávať horezliecký alebo skalolezecký výstup, skialpinizmus alebo iné športové aktivity za hranicami zastavaného územia obce,

e) organizovať verejné telovýchovné, športové a turistické podujatie, ako aj iné verejnosti prístupné spoločenské podujatie,

f) použiť zariadenie spôsobujúce svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroj, laserové zariadenie, reprodukovanie hudby mimo uzavretých stavieb,

g) vysádzať alebo pestovať nepôvodné druhy rastlín alebo vypúšťať alebo

chovať v zajatí nepôvodné druhy živočíchov mimo uzavretých stavieb,
 h) zbierať rastliny vrátane ich plodov,
 i) organizovať spoločné poľovačky,
 j) rozorávať alebo inak odstraňovať existujúce trvalé trávne porasty,
 k) používať iné spôsoby hospodárenia v lesoch ako prírode blízke hospodárenie.

Na území s tretím stupňom ochrany sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody na

- umiestnenie výsadby drevín a ich druhové zloženie za hranicami zastavaného územia obce mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady,
- výstavbu lesných ciest a zväžnic, rekonštrukciu lesných ciest a zväžnic, ktorou sa menia ich technické parametre alebo účel využitia, a budovanie protipožiarnych rozčleňovacích pásov,
- oplotenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice,
- budovanie a vyznačenie turistického chodníka, náučného chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy, cyklotrasy alebo mototrasy,
- umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo na inej vodnej ploche neslúžiaceho plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela,
- vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka, vypaľovanie bylín, stromov alebo krov,
- umiestnenie informačného, reklamného alebo propagačného zariadenia,

ako aj akéhokoľvek iného reklamného alebo propagačného pútača, alebo tabule,

- osvetlenie bežeckej trate, lyžiarskej trate a športového areálu mimo uzavretých stavieb,
- vykonávanie technických geologických prác,
- umiestnenie stavby s výnimkou stavieb, na ktoré sa vyžaduje rozhodnutie o umiestnení stavby,
- vykonávanie terénnych úprav, najmä výkopov a násypov, ktorými dochádza k narušeniu pôdneho krytu alebo materskej horniny, ak sa na ich vykonanie nevyžaduje povolenie podľa osobitného predpisu.

Štvrtý stupeň ochrany

Na území, na ktorom platí štvrtý stupeň ochrany, je zakázané

- a) jazdiť a stáť s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpaciej stanice, garáže, továrenského, staničného alebo letištného priestoru, aktivity v treťom stupni ochrany od b) až po k)
- b) zriadiť poľovnícke zariadenie alebo rybochovné zariadenie,
- c) umiestniť informačné, reklamné alebo propagačné zariadenie, ako aj akýkoľvek iný reklamný alebo propagačný pútač, alebo tabuľu,
- d) aplikovať chemické látky a hnojivá,
- e) rúbať dreviny okrem invázných ne-

pôvodných druhov drevín uvedených v zoznamoch podľa osobitných predpisov,

- f) zbierať nerasty alebo skameneliny,
- g) oplocovať pozemok okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice,
- h) umiestniť košiar, stavbu alebo iné zariadenie na ochranu hospodárskych zvierat,
- i) vykonávať geologické práce,
- j) umiestniť zariadenie na vodnom toku alebo inej vodnej ploche neslúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela,
- k) prikrmovať alebo vnadiť zver.

Na území so štvrtým stupňom ochrany sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody na

- a) umiestnenie výsadby drevín a ich druhové zloženie za hranicami zastavaného územia obce mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady, výstavbu lesných ciest a zväžnic, rekonštrukciu lesných ciest a zväžnic, ktorou sa menia ich technické parametre alebo účel využitia, a budovanie protipožiarnych rozčleňovacích pásov, budovanie a vyznačenie turistického chodníka, náučného chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy, cyklotrasy alebo mototrasy, umiestnenie prenosného zariadenia, ako je predajný stánok, prístrešok, konštrukcia alebo zariadenie na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, scénickej stavby pre film alebo televíziu za hranicami zastavaného územia obce, vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka, vypaľo-

vanie bylín, stromov alebo krov, let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia, osvetlenie bežeckej trate, lyžiarskej trate a športového areálu mimo uzavretých stavieb, vykonávanie terénnych úprav, najmä výkopov a násypov, ktorými dochádza k narušeniu pôdneho krytu alebo materskej horniny, ak sa na ich vykonanie nevyžaduje povolenie podľa osobitného predpisu,

- b) pasenie, napájanie, preháňanie a nocovanie hospodárskych zvierat na voľných ležoviskách, ako aj ich ustajnenie mimo stavieb alebo zariadení pri veľkosti stáda nad tridsať dobytčích jednotiek,
- c) umiestnenie stavby,
- d) chytanie, usmrtenie alebo lov živočíchov v mokradiach.

Piaty stupeň ochrany

Na území, na ktorom platí piaty stupeň ochrany, je zakázané

- a) vykonávať činnosti ako vo štvrtom stupni ochrany (bod a) až po k)),
- b) zasiahnuť do lesného porastu,
- c) narušiť vegetačný a pôdny kryt,
- d) pásť, napájať, preháňať alebo nocovať hospodárske zvieratá,
- e) umiestniť a používať intenzívny svetelný zdroj na osvetlenie územia,
- f) rušiť pokoj a ticho,
- g) chytať, usmrtiť alebo loviť živočíchov,
- h) meniť stav mokrade alebo upravo-

vať koryto vodného toku,
i) umiestniť stavbu,
j) vysádzať rastliny.

Na území, na ktorom platí piaty stupeň ochrany, sa vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody.

3.2 Ponuka v prírodnom cestovnom ruchu/geoturizme

3.2.1 Tvorba ponuky v prírodnom cestovnom ruchu

Tvorbu produktov prírodného turizmu pre vybrané územia by mali koncepcne plánovať, koordinovať a marketingovo podporovať organizácie destinačného manažmentu. Ich partnermi pre tvorbu a predaj produktov prírodného cestovného ruchu by mali byť špecializované subjekty zamerané na ochranu prírody, iné subjekty neziskového sektora tematicky zamerané na určitú oblasť ochrany prírodných hodnôt, prírodných zdrojov alebo ekovýchovu, špecializované školy a univerzity, špecializované cestovné kancelárie a agentúry, lokálni sprievodcovia.

Garantom kvality produktov prírodného turizmu by mala byť certifikačná autorita a tiež kvalitní sprievodcovia v regióne s dobrými komunikačnými zručnosťami a znalí miestnych pomerov.

Medzi vhodné zážitkové aktivity v prírodnom cestovnom ruchu patrí napr. pozorovanie voľne žijúcich zvierat, sledovanie prírodných procesov, fotografovanie zvierat a krajiny, rôzne terapie a relaxačné pobyty v prírode, pozorovanie hviezd a spanie pod nočnou oblohou. Obzvlášť účinnou formou sú programy

so sprievodcom zamerané najmä na ekovýchovu, poznávaciu pešiu alebo konskú turistiku, stopovanie zvierat, poznávanie liečivých rastlín, húb a lesných plodov, jaskyniarstvo, splavovanie divokých riek, kulinárske zážitky z prírodných produktov a pod.

3.2.2 Tvorba ponuky v geoturizme

Tvorba a komunikácia geoturistickej ponuky musí vychádzať zo spolupráce medzi všetkými zainteresovanými členmi geoparku, pretože títo sa podieľajú na zostavení turistického produktu čiastkovou ponukou služieb. Uvádzame model geoturistickej ponuky, ktorú môžeme rozdeliť do 4 skupín:

1. Primárna geoturistická ponuka:

- geoturistické produkty, z toho originálne produkty (geotopy, zážitkové trasy, náučné chodníky) a odvodené produkty (príručky, suveníry, digitálne dokumenty, webové sídlo, múzeá, návštevnícke centrá),
- geoturistické aktivity - tvorivé remeselné dielne, fototurizmus, avitourism (vtáčí cestovný ruch), hipoturistika, skanzeny, adopcie stromov, cyklistika, geogastronómia a pod.,
- geosprievodcovia – miestni sprievodcovia a virtuálni sprievodcovia.

2. Odvodená geoturistická ponu-

ka: ubytovanie, doprava, stravovanie, geotrasy, návštevnícke centrum, centrálny informačný a rezervačný systém.

3. Špecifické služby: aplikácie (QR

kódy, BeeTaggy), turistické balíky šité na mieru.

4. Špecifické predmety: knihy, tlačoviny, digitálne dokumenty, hry, spomienkové predmety.

3.3 Cyklotrasy v prírodnom cestovnom ruchu a geoturizme

Cykloturistická trasa v I. stupni ochrany prírody

V prvom stupni ochrany sa neposkytuje územná ochrana a tak tu možno pomerne jednoducho budovať a značiť cykloturistické trasy. K vyznačeniu tohto typu trasy a požadované komunikácie majú známeho 1-2 vlastníkov potrebujeme ich súhlas (nevýžaduje sa súhlas ochrany prírody) s vyznačením cyklotrasy a osadením prvkov cykloturistického značenia. Tí vydajú písomné stanovisko k vyznačeniu cykloturistickej trasy.

Pri cykloturistickej trase, ktorá leží v katastri jednej obce, požadované komunikácie majú známych vlastníkov, ktorí súhlasia s vyznačením cyklotrasy a osadením prvkov cykloturistického značenia, v tom prípade je možné požiadať o vydanie takéhoto stanoviska obec, ku ktorému sa doložia písomné súhlasy vlastníkov. Ak trasa vedie katastrami viacerých obcí, postup sa zopakuje. Postup má však nižšiu právnu hodnotu.

Cykloturistická trasa vedená po lesných cestách

Potrebný je súhlas majiteľov týchto ciest (Lesy SR š.p., urbáre, komposensoráty, súkromní vlastníci a pod.)

a rozhodnutie príslušného Lesného úradu.

Cykloturistická trasa vedená územím II. – V. ochrany prírody

K vedeniu takejto trasy sa zásadne vyjadrujú orgány štátnej ochrany prírody. Väčšinou sú to krajské úrady životného prostredia. Oni vydajú stanovisko, ale k nemu je vždy potrebný aj súhlas všetkých majiteľov a užívateľov ciest a komunikácií.

Ak sa realizuje značenie cykloturistickej trasy na území, na ktorom platí II. stupeň ochrany, vyžaduje sa súhlas orgánu ochrany prírody na budovanie a vyznačenie turistického chodníka, náučného chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy, cyklotrasy alebo mototrasy. V druhom a treťom stupni je zakázaný vjazd s bicyklom na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie, účelovej komunikácie a vyznačenej cykloturistickej trasy. Vo štvrtom a piatom stupni ochrany sa neuvažuje v zákone s pohybom na bicykli, ako aj značením cykloturistickej trasy. V prípade potreby sa to však dá riešiť požiadaním o udelenie výnimky na Ministerstve životného prostredia SR.

3.4 Náučné chodníky v prírodnom cestovnom ruchu a geoturizme

Výstava náučného chodníka nie je možná v každom území, musí tam existovať zaujímavý potenciál, ktorý vieme predstaviť návštevníkom. V krátkosti predstavíme postup výstavby náučných chodníkov.

Príprava realizácie náučného chodníka pozostáva z nasledovných aktivít:

1. Plánovanie náučného chodníka
 - inventarizácia existujúcich prírodných prvkov, objektov, historických a kultúrnych zaujímavostí a pod.
 - analýza legislatívy
 - prieskum iných súvisiacich plánov
 - analýza existujúcej siete náučného chodníka
 - zapojenie miestneho obyvateľstva
 - výber trasy náučného chodníka
 - zostavenie rozpočtu a plánu realizácie.
2. Spracovanie "projektovej" dokumentácie, ktorá bude obsahovať: popis širších vzťahov v území, ideový zámer, obsah tabúl, vzhľad tabúl, spôsob osadenia v teréne, umiestnenie a zosieťovanie tabúl, mapový výstup.
3. Určenie zodpovednosti za náučný chodník – zodpovednosť za starostlivosť, údržbu a aktualizácia údajov do budúcnosti.

K zriaďovaniu a prevádzke náučného

ho chodníka je nevyhnutné mať tiež písomný súhlas vlastníka pozemkov, ktorý je podkladom pre správne konanie nasledovne:

- náučný chodník na lesných pozemkoch – od územne príslušného orgánu vykonávajúceho štátnu správu lesného hospodárstva a poľovníctva sa vyžaduje výnimka zo zákazov niektorých činností na lesných pozemkoch (budovanie chodníkov)
- náučný chodník súvisiaci s ochranou kultúrnych pamiatok a pamiatkových území - stanovisko príslušného Krajského pamiatkového úradu
- náučný chodník v II. – V. stupni ochrany –súhlas alebo výnimka z ochranných podmienok od príslušného orgánu ochrany prírody (Okresný úrad v Lučenci, Odbor starostlivosti o životné prostredie).

Budovanie náučného chodníka v teréne väčšinou pozostáva z nasledovných činností:

1. Zemné práce
2. Ošetrovanie krovitej a vysokej zelene
3. Ošetrovanie trávnatého porastu
4. Tesárske konštrukcie
5. Osadenie prvkov drobnej architektúry
6. Ostatné práce – stavebný dozor, úprava okolia, značenie trasy.

3.5 Výstavba cyklotrás, náučných chodníkov a potrebnej infraštruktúry

Detailný postup k výstavbe všeobecných stavieb, ktorý zahŕňa aj cyklotrasy, náučné chodníky a inú potrebnú infraštruktúru v prírodnom cestovnom ruchu a geoturizme je uvedený v príručke stavebné konanie, kde sa detailnejšie riešia jednotlivé úkony a uvádzajú sa príklady z praxe.

ZÁKLADNÉ POSTUPY PRI VÝSTAVBE CYKLOSTRÁS, NÁUČNÝCH CHODNÍKOV A POTREBNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Stavba, zmena stavby, stavebná úprava, odstránenie stavby, terénne úpravy, vonkajšie úpravy a konštrukcie sa môžu uskutočňovať na základe rozhodnutia o povolení stavby podľa overeného projektu stavby alebo ohlásenia stavebnému úradu.

V zmysle zákona č. 201/2022 Z.z. (platnosť od 07.06.2022, účinný od 01.04.2024) ohláseniu stavebnému úradu podliehajú

- a) drobné stavby alebo drobné stavebné práce,
- b) odstránenie drobných stavieb,
- c) odstránenie nepovolenej informačnej konštrukcie inou osobou, akou je vlastník nepovolenej informačnej konštrukcie.

Postup pri povoľovaní stavby:

1. Vypracovanie návrhu stavebného zámeru
2. Prerokovanie návrhu stavebného zámeru

3. Konanie o stavebnom zámere
4. Rozhodnutie o povolení stavby
5. Zmena a zrušenie povolenia stavby
6. Projekt stavby
7. Overenie projektu stavby (začiatok stavby a uskutočňovanie stavebných prác)
8. Povolenie skúšobnej prevádzky, povolenie predčasného užívania stavby
9. Kolaudácia stavby, kolaudačné osvedčenie stavby

Výstavba novej nehnuteľnosti

Činnosťami vo výstavbe sú stavebné práce a iné odborné činnosti potrebné na zhotovenie stavby, zmenu stavby, stavebné úpravy, údržbu stavby a odstránenie stavby.

Stavba musí byť navrhnutá a zhotovená zo stavebných výrobkov vhodných na zamýšľané použitie, musí spĺňať základné požiadavky na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie a ak ide o budovu, musí spĺňať aj požiadavky na energetickú hospodárnosť budov, požiadavky na ochranu vnútorného prostredia pred hlukom z vonkajšieho prostredia pri súčasnom zachovaní ostatných potrebných vlastností vnútorného prostredia budov a požiadavky na ochranu pred ožiarovaním prírodným ionizujúcim žiarením.

Nariadenia odstránenia stavby

Stavbu možno odstrániť na základe nariadenia stavebného úradu. Ak sta-

vebný úrad rozhoduje o odstránení národnej kultúrnej pamiatky, vopred si vyžiada stanovisko orgánu štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu.

Kolaudácia stavby

Dokončenú stavbu alebo jej časť spôsobilú na samostatné užívanie možno

uviesť do trvalého užívania až po kolaudácii stavby, ak sa kolaudácia stavby vyžaduje. Kolaudáciu vykonáva stavebný úrad, ktorý overoval projekt stavby. Kolaudačným osvedčením stavby stavebný úrad osvedčuje stavebnotechnickú spôsobilosť stavby na projektovaný účel.

3.6 Informačný systém a marketing v prírodnom cestovnom ruchu/geoturizme

Informačný systém je potrebný pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a geoturizmu v regióne a to hlavne pre zvýšenie informovanosti návštevníka, prezentuje ponúkané atraktivity, produkty a služby.

3.6.1 Značenie cykloturistických trás a náučných chodníkov

Značené cykloturistické trasy a trasy vyhradené pre pohyb na bicykli na území národných parkov a chránených krajinných oblastí sú uvedené v ich návštevnych poriadkoch.

Značenie cykloturistických trás

Značenie cykloturistických trás má svoje pevné zásady a postupy. Tvorí ho kombinácia maľovaného značenia a orientačných prvkov cykloturistických trás. Vyškolení značkári v Slovenskom cykloklube vedia poradiť priority maľovania farieb, umiestňovania prvkov cykloturistickej orientácie, poznajú povolené objekty, zakázané objekty, vhodné objekty, zásady

umiestňovania cykloturistických značiek v teréne, zásady ich maľovania v stúpaní, resp. klesaní. Systém značenia cykloturistických trás je v rámci normy STN 01 8028 - Cykloturistické značenie.

Značenie náučného chodníka

Značenie a vytyčovanie priebehu náučného chodníka je vysoko odborná a zodpovedná činnosť vykonávaná školenými odborníkmi. Značkári vyškolení v Klube slovenských turistov ovládajú všetky metodické pravidlá budovania spoľahlivých turistických chodníkov, poznajú štátnu normu STN 01 8025 – Turistické značenie.

3.6.2 Informačné tabule na cykloturistických trasách a náučných chodníkoch

Sú neoddeliteľnou súčasťou náučných chodníkov, vyhliadkových a poznávacích okruhov a informujú turistov o významných atraktivitách.

Náučno-informačná tabuľa náučného chodníka

Pri výbere panelov by sa malo prihliadať na tieto kritériá: životnosť materiálu – estetika – cena. Najbežnejším formátom panelov je tvar obdĺžnika s rozmermi 120 (110) x 100 (90) cm, menší formát je 100 (90) x 60 (50) cm. Pri tabuliach je obvyčajne rozmer 50 x 40 cm. Tabule môžu byť vyrobené z tvrdého dreva, kovu alebo plastu. V rámci jedného náučného chodníka sa neodporúča kombinovať rôzne formáty náučno-informačných tabulí.

Pri cykloturistických trasách sa využívajú rôzne typy informačných tabulí. Uvádzame len tie, ktoré by sa mohli využiť na cykloturistických trasách v lesnom prostredí, na územiach s rôznym stupňom ochrany.

Významové doplnkové cykloznačky

Významové doplnkové cykloznačky majú rozmer 470x310 mm. Sú doplnkovou súčasťou cykloturistického značenia pre riešenie špeciálnych problémov v doprave a v lesnom prostredí.

Významové doplnkové cyklotabuľky

Doplnková cyklotabuľka má rozmer 360x140 mm. Má biely podklad a možno na ňu umiestňovať doplnkové textové údaje, nutné k prevádzke trasy, ako aj využiť ju pre zvýraznenie sponzorov trás.

V norme STN 018028 sa nachádza významová doplnková cyklotabuľka pre označovanie súbehu cykloturistickej trasy s trasou pre peších turistov.

Tá hovorí, že na spoločnej trase majú peší turisti prednosť a je na nej uvedená dĺžka úseku, na ktorom to platí.

V norme sa nachádza aj významová doplnková cyklotabuľka pre označovanie obmedzovania rýchlosti cykloturistov s uvedením dĺžky úseku a tiež cyklotabuľka upozorňujúca na koniec cykloturistickej trasy.

Veľká cyklosmerovka

Má rozmery 450x140 mm. Tabuľky majú biely podklad. V grafickom prevedení je na značke logo cyklistu, farebný hrot s písmenom „C“, textové údaje o cieľoch na trase, evidenčné číslo trasy, názov organizácie, ktorá má trasu v správe alebo sa stará o jej údržbu. Veľké smerovky sa používajú obvyčajne v mestách a obciach, na dôležitých križovatkách a rázcestiach, vo východiskách a cieľoch cykloturistických trás, horských sedlách a pod.

3.6.3 Moderné informačné systémy

V súčasnosti sa dôraz kladie aj na využívanie moderných informačných systémov aj pri ponuke prírodného cestovného ruchu a geoturizmu.

QR kód – dvojrozmerný čiarový kód, ktorý sa zosníma kamerou alebo fotoaparátom a softvér dekóduje textovú / obrazovú informáciu z kódu. Je potrebný mobilný telefón s fotoaparátom.

GPS – zariadenia vybavené GPS prijímačom dokážu na základe komunikácie s družicami na obežnej dráhe určiť polohu objektu v reálnom čase

a s dostatočnou presnosťou.

BeeTagg – lokálna kontextová služba, technológia interaktívneho prepojenia mobilných zariadení s internetom, vytvárajúca virtuálne náučné trasy a prehliadkové trasy s prepojením stanovísk. Funguje na princípe nasnímania tzv. BeeTagg kódu, ktorým sa aktivuje prepojenie na určitú webovú stránku alebo odoslanie obrazovej, resp. textovej informácie na displej mobilného telefónu, ktoré sa vzťahujú ku konkrétnemu miestu.

3.6.4 Marketing

Dôležitým prvkom pri rozvoji prírodného cestovného ruchu a geoturizmu je aj marketing. Základným pravidlom úspešnej destinácie je „predávať príbehy“. Návštevníci očakávajú, že im ponúkne príbehy, ktoré sa stali (viazané k miestu) a zároveň im vytvoria podmienky na ich osobné príbehy (zážitky).

Uvádzame niektoré marketingové nástroje, ktoré by sa mohli využiť v okrese Lučenec pri zviditeľnení náš-

ho prírodného bohatstva.

Reklama:

- regionálne televízie a portály
- tlač /tlačoviny a brožúry, mapy, príručky, odborné články/
- rozhlas
- internetová reklama (webová stránka, sociálne siete, propagačné materiály na YOUTUBE, filmy a iné videomateriály, virtuálne a webové prehliadky).

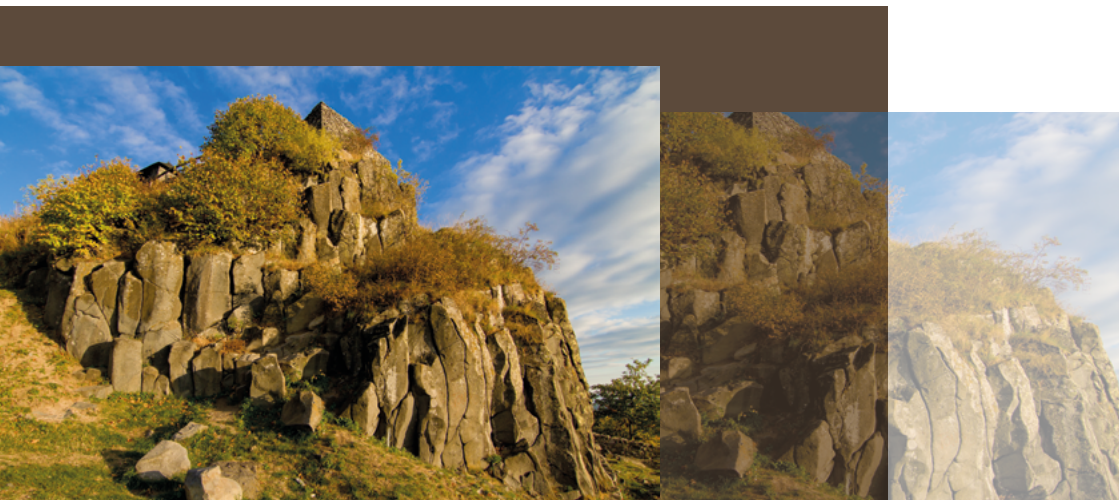
Podpora predaja – darčkové a upomienkové predmety (napr. oblečenie, detské hračky, mapy, omaľovánky, pexeso, hry a pod.) , výstavky, zľavy, súťaže (napr. geocaching, súťaže pre školy), ochutnávky, veľtrhy a výstavy cestovného ruchu, zvýhodnené a previazané balíčky.

Vzťahy s verejnosťou – tlačové konferencie, špeciálne akcie (napr. Týždeň európskych geoparkov, Deň Zeme, Deň stromov a pod.), školenia, semináre, konferencie, informačné služby pre verejnosť.

Udalosti a zážitky – šport, zábava (napr. tábory pre deti), festivaly, umenie, exkurzie, múzeá, pouličné aktivity.

Zoznam použitej literatúry

- Borovský, J. - Smolková, E.- Niňajová, I.: Cestovný ruch: trendy a perspektívy, vyšlo v edícii EKONÓMIA ako 263. publikácia, vydavateľ: IURA EDITION, spol. s.r.o., 2008
- Nevid'anská, S. – Fekete, I.: Analýza cestovného ruchu v okrese Lučenec, Banskobystrický samosprávny kraj, marec 2018
- Pachinger, P. – Cimermanová, I. – Skubinčan, P. – Vačoková, L. – Králik, A.: Náučný chodník, príprava, realizácia, starostlivosť – metodická príručka, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2016
- GRANT, C.: Towards a typology of visitors to geosites. Paper presented at the Second Global - Geotourism Conference, Making Unique Landforms Understorable. Mulu, Sarawak, Malaysia, 17. - 20. April 2010
- Aevis, n.o.: Koncept rozvoja prírodného cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji do roku 2030, vyšlo v rámci projektu „MENEJ BARIÉR PRE VIAC ÚŽITKU Z PRÍRODY“ je podporený z programu ACF - Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021, 2021
- Wiezik, M. – Niňajová, I. – Švajda, J. – Elexová, L.: Koncept prírodného turizmu v slovenských podmienkach, Aevis n.o., verzia V02, 2019
- Banskobystrický samosprávny kraj: PHSR BBSK na roky 2022-2030, oblasť - Kultúra a cestovný ruch pre udržateľný rozvoj, 2022
- Analýza sociálno-ekonomickej situácie v okrese Lučenec, 2016
- Slovenský cykloklub: Chcem cyklotrasu, ako na to? Alebo 20 základných otázok k budovaniu cykloturistických trás, Slovenský cykloklub, 2011
- Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, Sekcia cestovného ruchu: Metodika pre destinačný manažment geoparku, 2016 - <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/cestovny-ruch-7/publikacie>
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu
- Zákon č. 201/2022 Z.z. o výstavbe (platný od 07.06.2022, účinný od 01.04.2024)
- Zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu
- STN 01 8025 – Turistické značenie
- STN 01 8028 – Cykloturistické značenie
- <https://www.geopark.sk/novohrad-nograd-geopark/>
- <https://www.filakovo.sk/index.php/sk/navstevnik/novohrad-nograd-geopark>

- <https://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&lang=sk&sec=4&do=search>
- <https://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=3&lang=sk>
- <https://www.minzp.sk/ochrana-prirody/uzemna-ochrana/natura-2000.html>
- <https://prirodnyturizmus.sk/#about>
- <https://chkoceroavrchovina.sopsr.sk/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Geotourism#cite_note-4
- autor fotografií: Szilárd Drexler

Prijímatel': Mesto Fil'akovo

Názov projektu: Podpora rozvoja a optimalizácie verejných politík v samosprávach okresu Lučenec

Názov aktivity projektu: Optimalizácia verejných politík – Manuály na 5 oblastí kompetencií samospráv

Začiatok aktivity: 05/2021

Koniec aktivity: 10/2023

OP EVS DOP-PO1-SC1.1-2019-2 314011APX2

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Vážená pani primátorka / Vážení pán primátor
Vážená pani starostka / Vážení pán starosta

Mestá a obce nepochybne zohrávajú dôležitú úlohu v ekonomickom živote a v poskytovaní verejných služieb na miestnej a následne regionálnej úrovni. V záujme dosahovania strategických cieľov územia a v snahe zvýšiť efektívnosť a výkonnosť súčasného potenciálu jednotlivých obcí nášho regiónu sme sa v roku 2020 úspešne zapojili do projektu „Podpora rozvoja a optimalizácie verejných politík v samosprávach okresu Lučenec“ (Európsky sociálny fond, OP Efektívna verejná správa), ktorý zastrešuje Mesto Fil'akovo a jeho Partner Obec Tomášovce.

Aktivity tohto projektu prebiehajú s dôrazom na podporu medzibecnej spolupráce, ktorá je jednou z kľúčových podmienok posilnenia miestnej úrovne územnej samospráv. Ak obce a mestá nebudú ochotné alebo schopné spolupracovať pri výkone svojich kompetencií, nenaplní sa jeden zo základných cieľov - efektívnosť verejnej správy. Všetky samosprávy disponujú rovnakými kompetenciami bez ohľadu na počet obyvateľov, hospodársky potenciál i daňovú a ekonomickú silu. Je známe, že mnohé obce na území okresu mesta Lučenec nemajú vypracované základné strategické dokumenty a zároveň tieto obce v dôsledku nedostatku personálnych a finančných kapacít, nie sú schopné uchádzať sa o žiadnu výzvu vyhlásenú na národnej alebo nadnárodnej, príp. európskej úrovni, ktorá by pomohla rozvoju ich obce. Zároveň je potrebné podporovať odstraňovanie medziregionálnych rozdielov.

Zmluva o poskytnutí grantu na tento projekt bola zverejnená 16.04.2021 a jej implementácia začala 01.05.2021. Hlavné aktivity, ktoré vychádzajú z územne platných programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja, akčnými plánmi a pod. v programovacom období 2014-2020 ako aj 2020-2027, tohto projektu sú tri:

- Vypracovanie koncepčných, analytických a metodických materiálov pre potreby skvalitnenia a zefektívnenia verejných politík v oblastiach úsekov výkonu originálnych a prenesených kompetencií samospráv. Ide o 5 najzložitejších kompetencií v oblastiach: Stavebné konanie, Ochrana životného prostredia s dôrazom na nakladanie s odpadom, Školstvo, Sociálne služby a Cestovný ruch.
- Vyhľadávanie možností zapájania sa do aktuálnych národných a nadnárodných výziev. Manažovanie a metodická podpora pri vypracovaní projektov ako aj pri ich implementácii.
- Koordinácia a metodická podpora pre opatrenia na analýzu, aktualizáciu a tvorbu strategických a koncepčných dokumentov nevyhnutných k rozvoju samospráv okresu Lučenec, predovšetkým pomoc pri tvorbe programov rozvoja obcí.

Vyššie popísané aktivity zastrešuje odborný personál v 2 kanceláriách – vo Fil'akove (na Mestskom úrade) a v Tomášovciach (na Obecnom úrade). Tento regionálny manažment sa usiluje o zladenie záujmov všetkých aktérov tak, aby ich aktivity viedli k rozvoju celého regiónu. So správnym plánovaním a pri efektívnom využívaní svojho potenciálu, môžu samosprávy zlepšiť svoju funkčnosť a zvýšiť životnú úroveň svojich obyvateľov.

Viac informácií – www.evsnovohrad.sk, www.reformuj.sk

Prijímatel': *Mesto Fil'akovo*

Názov projektu: *Podpora rozvoja a optimalizácie verejných politík v samosprávach okresu Lučenec*

Názov aktivity projektu: *Optimalizácia verejných politík – Manuály na 5 oblastí kompetencií samospráv*

Začiatok aktivity: *05/2021*

Koniec aktivity: *10/2023*

OP EVS DOP-PO1-SC1.1-2019-2 314011APX2

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.